

Excellence		แผนงาน การกำจัดปัญหาโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี		โครงการ กำจัดปัญหาโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี ถวายเป็นพระราชกุศลแด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จขึ้นครองราชย์ครบ 70 ปี ในปีพุทธศักราช2559 พร้อมทั้งสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถจะเจริญพระชนมพรรษา 84 พรรษา				
วัตถุประสงค์ 1.เพื่อเร่งรัดการค้นหาผู้ติดเชื้อพยาธิใบไม้ตับ (OV) 2. เพื่อเร่งรัดการหากลุ่มเสี่ยงในประชาชน อายุ 40 ปีขึ้นไปโดยการตรวจอัลตราซาวด์								
ตัวชี้วัด : 1. ลดการติดเชื้อ OV ในปลา ไม่เกิน 1 % (ในปี 2568), 2. ลดการติดเชื้อ OV ในคน ไม่เกิน 1 % (ในปี 2568), 3. อัตราการเสียชีวิตด้วยมะเร็งท่อน้ำดีลดลง 2 ใน 3 (ในปี 2578)								
สถานการณ์ : กรมควบคุมโรค ดำเนินการ ทั้งหมด 29 จังหวัด 6 เขตสุขภาพ ได้แก่ เขต 1,6,7,8,9 และ 10 โดยมีเป้าหมายการตรวจอุจจาระ จำนวน 93,200/843,460 ราย เป้าหมายการตรวจอัลตราซาวด์ จำนวน 58,000 ราย เขตสุขภาพที่ 8 มีเป้าหมายการตรวจอุจจาระ จำนวน 18,500/167,425 ราย โดย (หากมีอัตราการติดเชื้อ มากกว่าร้อยละ 5 ในตำบลนั้นให้ดำเนินการตรวจให้ครบ 905 ราย/ตำบลนั้น) และเป้าหมายการตรวจอัลตราซาวด์ จำนวน 14,000 ราย มีตำบลต้นแบบตั้งแต่ปี 2563 จำนวน 185 ตำบล ผลการดำเนินงาน ปี 2562 พบว่า เขตสุขภาพที่ 8 มีประชาชน อายุ 15 ปีขึ้นไปที่ได้รับการตรวจ อุจจาระด้วยวิธี modified kato's katz ตรวจอุจจาระ จำนวน 118,179 ราย ร้อยละ 80.11 พบพยาธิใบไม้ตับ (ov) จำนวน 3,858 ราย ร้อยละ 3.27 สูงสุดที่ จังหวัดนครพนม ร้อยละ 8.08,สกลนคร ร้อยละ 5.22 ,และหนองคาย ร้อยละ 3.80 และ ประชากรอายุ 40 ปีขึ้นไป ได้รับการตรวจคัดกรองมะเร็งท่อน้ำดี โดยการอัลตราซาวด์ ตรวจอัลตราซาวด์ จำนวน 83,015 ราย ร้อยละ 100 อัตราตายด้วยมะเร็งท่อน้ำดี ภาพรวมเขตสุขภาพที่ 8 อัตรา 11.73 ต่อแสน ประชากร สูงสุดที่จังหวัดหนองคาย อัตรา 25.67 ต่อแสนประชากร รองลงมาที่จังหวัดสกลนคร อัตรา 16.33 ต่อแสนประชากร								
มาตรการ		แนวทาง/กิจกรรมหลัก		ส่วนกลาง	เขต	จังหวัด	ระยะเวลา	งบประมาณ
มาตรการที่ 1 การจัดการสิ่งแวดล้อม		1. จัดระบบสุขภาพ บริหารจัดการสิ่งปฏิกูลเพื่อตัดวงจรพยาธิ โดยจัดให้มีบ่อบำบัดสิ่งปฏิกูล ในทุกพื้นที่ผ่านเทศบาล/อบต.ที่สามารถดำเนินการได้ 2. พัฒนาวัดกรรม วิชาการในพื้นที่โดยการใช้ข้อมูลในการดำเนินการคัดกรองพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี การสร้างความรอบรู้ด้านสุขภาพ การจัดการสิ่งปฏิกูล และมาตรการอื่นๆที่เกี่ยวข้องมาพัฒนาเป็นงานวิจัย (R2R) ส่งต่อการปรับปรุงแก้ไขปัญหาพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดีต่อไป				√	ปีงบประมาณ 2563	งบเงินอุดหนุนกระทรวงสาธารณสุข
มาตรการที่ 2 การควบคุมพยาธิใบไม้ตับ : ตรวจค้นหาการติดเชื้อเพื่อนำสู่การรักษา		1.จัดการเรียนการสอนในโรงเรียน และสนับสนุนให้มีการสร้างความรอบรู้ด้านสุขภาพ (Health Literacy) โรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดีในเด็ก เยาวชน และประชาชน 2. คัดกรองพยาธิใบไม้ตับในประชาชน อายุ 15 ปีขึ้นไป เมื่อพบผู้ติดเชื้อให้รักษาและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพ และสนับสนุนส่งเสริมให้มีการตรวจมูลสัตว์เลี้ยงในบ้าน สุนัข/แมว หากตรวจพบไข่พยาธิใบไม้ตับต้องให้การรักษาโดยสัตวแพทย์ในพื้นที่ 3. คัดกรองมะเร็งท่อน้ำดีในประชาชนอายุ 40 ปีขึ้นไปที่มีประวัติเสี่ยงและผ่าน ด้วยเครื่องอัลตราซาวด์ 4. รณรงค์อาหารปลอดภัย ปลาปลอดภัย อย่างต่อเนื่องในพื้นที่ผ่านทุกช่องทางการสื่อสารตามบริบทพื้นที่				√	ปีงบประมาณ 2563	งบเงินอุดหนุนกระทรวงสาธารณสุข
มาตรการที่ 3 การดูแลต่อเนื่อง		1. มีระบบการรับ-ส่งต่อ ผู้ป่วยจากโรงพยาบาลสู่ชุมชนมีหมอครอบครัวเข้าไปดูแลระดับประคองด้วยการแพทย์ผสมผสาน ทั้งแพทย์แผนปัจจุบัน และแพทย์ทางเลือก 2. รายงานผลการดำเนินงานผ่านระบบรายงานของกระทรวงสาธารณสุขที่กำหนดและหรือสามารถรายงานในฐานข้อมูล Isan Cohort				√	ปีงบประมาณ 2563	งบเงินอุดหนุนกระทรวงสาธารณสุข
Small success	3 เดือน 1. การคัดกรองการติดเชื้อพยาธิด้วยการตรวจอุจจาระในประชาชนอายุ15ปีขึ้นไป ร้อยละ 50		6 เดือน 1. การคัดกรองการติดเชื้อพยาธิด้วยการตรวจอุจจาระในประชาชนอายุ15ปีขึ้นไป ร้อยละ 60	9 เดือน 1. การคัดกรองการติดเชื้อพยาธิด้วยการตรวจอุจจาระในประชาชนอายุ15ปีขึ้นไป ร้อยละ 80		12 เดือน 1. การคัดกรองการติดเชื้อพยาธิด้วยการตรวจอุจจาระในประชาชนอายุ15ปีขึ้นไป ร้อยละ 100		

	2. การตรวจคัดกรองกลุ่มเสี่ยง CCA อายุ 40 ปีขึ้นไป ด้วย ด้วยเครื่องอัลตราซาวด์ ร้อยละ 50	2. การตรวจคัดกรองกลุ่มเสี่ยง CCA อายุ 40 ปีขึ้นไป ด้วยด้วย เครื่องอัลตราซาวด์ ร้อยละ 60	2. การตรวจคัดกรองกลุ่มเสี่ยง CCA อายุ 40 ปี ขึ้นไป ด้วยด้วยเครื่องอัลตราซาวด์ ร้อยละ 80	2. การตรวจคัดกรองกลุ่มเสี่ยง CCA อายุ 40 ปีขึ้นไป ด้วยด้วยเครื่องอัลตราซาวด์ ร้อยละ 100
หน่วยงานรับผิดชอบ : สสจ.สกลนคร หน่วยงานหลัก สสจ.ในเขตสุขภาพที่ 8 ทุกจังหวัด หน่วยงานร่วม รพ./สสอ./รพ.สต.ทุกแห่ง ในเขตสุขภาพที่ 8				

เป้าหมาย/ ตัวชี้วัด	1. ลดการติดเชื้อ OV ในปลา ไม่เกิน 1 % (ในปี 2568), 2. ลดการติดเชื้อ OV ในคน ไม่เกิน 1 % (ในปี 2568), 3. อัตราการเสียชีวิตด้วยมะเร็งท่อน้ำดีลดลง 2 ใน 3 (ในปี 2578)			
สถานการณ์ /ข้อมูล พื้นฐาน	กรมควบคุมโรค ดำเนินการ ทั้งหมด 29 จังหวัด 6 เขตสุขภาพ ได้แก่ เขต 1,6,7,8,9 และ 10 โดยมีเป้าหมายการตรวจอุจจาระ จำนวน 93,200/843,460 ราย เป้าหมายการตรวจอัลตราซาวด์ จำนวน 58,000 ราย เขตสุขภาพที่ 8 มีเป้าหมายการตรวจอุจจาระ จำนวน 18,500/167,425 ราย โดย (หากมีอัตราการติดเชื้อ มากกว่าร้อยละ 5 ในตำบลนั้นให้ดำเนินการตรวจให้ครบ 905 ราย/ตำบลนั้น) และเป้าหมายการตรวจอัลตราซาวด์ จำนวน 14,000 ราย มีตำบลต้นแบบตั้งแต่ปี 2563 จำนวน 185 ตำบล ผลการดำเนินงาน ปี 2562 พบว่า เขตสุขภาพที่ 8 มีประชาชน อายุ 15 ปีขึ้นไปที่ได้รับการตรวจ อุจจาระด้วยวิธี modified kato's katz ตรวจอุจจาระ จำนวน 118,179 ราย ร้อยละ 80.11 พบพยาธิใบไม้ตับ (OV) จำนวน 3,858 ราย ร้อยละ 3.27 สูงสุดที่ จังหวัดนครพนม ร้อยละ 8.08,สกลนคร ร้อยละ 5.22 ,และหนองคาย ร้อยละ 3.80 และประชากรอายุ 40 ปีขึ้นไป ได้รับการตรวจคัดกรองมะเร็งท่อน้ำดี โดยการอัลตราซาวด์ ตรวจอัลตราซาวด์ จำนวน 83,015 ราย ร้อยละ 100 อัตราตายด้วยมะเร็งท่อน้ำดี ภาพรวมเขตสุขภาพที่ 8 อัตรา 11.73 ต่อแสนประชากร สูงสุดที่จังหวัดหนองคาย อัตรา 25.67 ต่อแสนประชากร รองลงมาที่จังหวัดสกลนคร อัตรา 16.33 ต่อแสนประชากร			
ยุทธศาสตร์ /มาตรการ	Strategy 1. การจัดการสิ่งแวดล้อม Strategy 2. การควบคุมพยาธิใบไม้ตับ : ตรวจค้นหาการติดเชื้อเพื่อนำสู่การรักษา Strategy 3.การดูแลต่อเนื่อง			
กิจกรรมหลัก	1. จัดระบบสุขภาพีบาล บริหารจัดการสิ่งปฏิกูลเพื่อตัดวงจรพยาธิ โดยจัดให้มีบ่อบำบัดสิ่งปฏิกูล ในทุกพื้นที่ผ่านเทศบาล/อบต.ที่สามารถดำเนินการได้ 2. พัฒนานวัตกรรม วิชาการในพื้นที่โดยใช้ข้อมูลในการดำเนินการคัดกรองพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี การสร้างความรอบรู้ด้านสุขภาพ การจัดการสิ่งปฏิกูล และมาตรการอื่นๆที่เกี่ยวข้องมาพัฒนาเป็นงานวิจัย (R2R) ส่งต่อการปรับปรุงแก้ไขปัญหาพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดีต่อไป 1.จัดการเรียนการสอนในโรงเรียน และสนับสนุนให้มีการสร้างความรอบรู้ด้านสุขภาพ (Health Literacy) โรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดีในเด็กเยาวชน และประชาชน 2. คัดกรองพยาธิใบไม้ตับในประชาชน อายุ 15 ปีขึ้นไป เมื่อพบผู้ติดเชื้อให้รักษาและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพ และสนับสนุนส่งเสริมให้มีการตรวจมูลสัตว์เลี้ยงในบ้าน สุนัข/แมว หากตรวจพบไข่พยาธิใบไม้ตับต้องให้การรักษาโดยสัตวแพทย์ในพื้นที่ 3. คัดกรองมะเร็งท่อน้ำดีในประชาชนอายุ 40 ปีขึ้นไปที่มีประวัติเสี่ยงและผ่านด้วยเครื่องอัลตราซาวด์ 4. รณรงค์อาหารปลอดภัย ปลาปลอดภัย อย่างต่อเนื่องในพื้นที่ผ่านทุกช่องทางสื่อสารตามบริบทพื้นที่ 1. มีระบบการรับ-ส่งต่อ ผู้ป่วยจากโรงพยาบาลสู่ชุมชนมีหมอครอบครัวเข้าไปดูแลระดับประคองด้วยการแพทย์ผสมผสาน ทั้งแพทย์แผนปัจจุบัน และแพทย์ทางเลือก 2. รายงานผลการดำเนินงานผ่านระบบรายงานของกระทรวงสาธารณสุขที่กำหนดและหรือสามารถรายงานในฐานะข้อมูล Isan Cohort			
ระดับความสำเร็จ	ไตรมาส 1 (3 เดือน) ไตรมาส 2 (6 เดือน) ไตรมาส 3 (9 เดือน) ไตรมาส 4 (12 เดือน) 1. การคัดกรองการติดเชื้อพยาธิด้วยการตรวจอุจจาระในประชาชนอายุ15ปีขึ้นไป ร้อยละ 50 2. การตรวจคัดกรองกลุ่มเสี่ยง CCA อายุ 40 ปีขึ้นไป ด้วยเครื่องอัลตราซาวด์ ร้อยละ 50 1. การคัดกรองการติดเชื้อพยาธิด้วยการตรวจอุจจาระในประชาชนอายุ15ปีขึ้นไป ร้อยละ 60 2. การตรวจคัดกรองกลุ่มเสี่ยง CCA อายุ 40 ปีขึ้นไป ด้วยด้วยเครื่องอัลตราซาวด์ ร้อยละ 60 1. การคัดกรองการติดเชื้อพยาธิด้วยการตรวจอุจจาระในประชาชนอายุ15ปีขึ้นไป ร้อยละ 80 2. การตรวจคัดกรองกลุ่มเสี่ยง CCA อายุ 40 ปีขึ้นไป ด้วยด้วยเครื่องอัลตราซาวด์ ร้อยละ 80 1. การคัดกรองการติดเชื้อพยาธิด้วยการตรวจอุจจาระในประชาชนอายุ15ปีขึ้นไป ร้อยละ 100 2. การตรวจคัดกรองกลุ่มเสี่ยง CCA อายุ 40 ปีขึ้นไป ด้วยด้วยเครื่องอัลตราซาวด์ ร้อยละ 100			